

Дериваційною базою для таких найменувань послужили як власні імена підприємців чи членів їхніх родин, так і назви відомих брендів, дійових персонажів фільмів і мультфільмів, міфологічні назви, назви художніх творів, міст, островів, країн, річок і т. ін.

Причини вибору антропонімів досить різноманітні: особисті уподобання, родинні зв'язки, відомий бренд (наприклад, непродовольчі товари «Михайл Воронін»), ностальгія за першим коханням, благозвучне ім'я тощо. Подекуди твірним словом для урбаноніма слугують ойконіми: ороніми: Карпати → «Карпати»; гідроніми: Лопань → «Лопань» і т. ін.

Унаслідок онімізації утворюються урбаноніми як від абстрактних, так і конкретних апелютивів. Прикметно, що причини вибору загальної назви досить різноманітні: як мотивовані, так і немотивовані.

Онімізація апелютивних назв відбувається не одразу: загальна назва спочатку є найменуванням одного конкретного денотата, а через певний час стає його власною назвою. Відповідний спосіб семантичної трансформації досить своєрідний, оскільки на початку такого перетворення семантичне значення апелютива звужується до одиничного, далі зникає лексичне значення загальної назви, залишається лише номінативна й ідентифікаційна функції.

Отже, продуктивними способами оновлення урбанонімного простору Харкова стала трансонімізація. Спостерігається відонімне та відапелютивне продукування. Дібраний фактичний матеріал демонструє переваги відапелютивного найменування як лінійних, так і масштабних об'єктів. Специфіка продукування годонімів Харкова полягає не стільки у використанні особливих афіксів чи моделей, скільки у застосуванні відомих способів із новими словотворчими зв'язками та значеннями.

НАЙМЕНУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ РАЙОНІВ ХАРКОВА

Косолапова Є.В.

Науковий керівник – Телешкіна О.О., канд. філол. наук, доцент

У цій праці ми розглянемо такі топонімічні одиниці, як назви адміністративних районів міста Харкова.

Адміністративно-територіальною одиницею (АОТ) є компактна частина єдиної території України, що є просторовою основою для організації і діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування. АОТ називають область, район, місто, район у місті, селище або село.

Харків поділяють на дев'ять адміністративних районів. Кожне найменування має власну історію походження.

Першим районом є Холодногірський, створений у 1918 р. Цей район до 1929 р. мав назву Івано-Лисогірський (до його складу входили історичні райони Іванівка і Лиса Гора). У тому ж 1929 році він був перейменований на честь В. І. Леніна – Ленінський. У 2016 р. відповідно до закону про декомунізацію район перейменували на Холодногірський район.

Другим районом є Шевченківський, заснований у 1932 році. До 2016 р. мав назву Дзержинський, на честь Ф. Е. Дзержинського, який організував і контролював будівництво Держпрому в цьому районі.

Третім є Київський район, створений у 1932 р. Цей район до 1957 р. називали Кагановичський, на честь Л. М. Кагановича.

Четвертий – Московський район, заснований у 1937 р. До 1961 р. район називали Сталинським, на честь І. В. Сталіна. Цей район перейменували через будівництво найбільшої магістралі міста – Московського проспекту, розташованого на його території.

П'ятим уважають Немишлянський район, створений у 1973 р. Раніше район був названий Фрунзенським на честь воєначальника М. В. Фрунзе, який командував Південним Фронтом та штаб якого в 1920 р. розміщувався в Харкові. У 2016 р. був перейменований на Немишлянський (за назвою ріки Немишля).

Шостий – Індустріальний район, заснований у 1936 р. Від часу заснування був названий на честь С. Орджонікідзе, який організував будівництво Харківського тракторного заводу (ХТЗ). У 2016 р. район отримав нову назву – Індустріальний.

Сьомим за списком є Слобідський район, заснований у 1938 році. Від часу заснування був названий на честь Третього Комуністичного Інтернаціоналу. Із 2016 р. має назву Слобідський район.

Передостаннім є Основ'янський район. Мав назву Червонозаводський, тому що спочатку до складу району входила територія заводу ім. Малишева (у ті роки ХПЗ ім. Комінтерна) – найбільшого заводу міста. Пізніше ця територія перейшла до Комінтернівського району. Сучасна назва походить від залізничного вузла «Основа». Але історична Основа є частиною Новобаварського району.

Останнім є саме Новобаварський район, створений у 1917 р. У 1924 р. перейменований на Жовтневий і мав таку назву до 2016 р. У 2016 р. отримав назву «Новобаварський» через історичний регіон Нова Баварія, який входить до його складу.

Отже, адміністративно-територіальні райони м. Харкова мають свою історію називання, де в кожному період розвитку простежується

своя специфіка номінування – від імен певних політичних діячів до назв тих чи тих місцевостей.

РЕЄСТР АЗВ УРБАНОНІМІВ м. ХАРКОВА

Туз А.С.

Науковий керівник – Жигло О.О., канд. філол. наук, доцент

Важливими у вивченні і пізнанні будь-якого міста є урбаноніми. Вони відображають взаємодію мови та культури.

Урбаноніми – вид топонімів, які позначають власне ім'я будь-якого внутрішньоміського топографічного об'єкта (вулиці, проспекту, бульвару, провулкутощо). Основні функції урбанонімів ідентифікувальна (виділення і розрізнення однотипних об'єктів) та інформативна (орієнтація людини в навколишньому просторі, у місті).

Урбаноніми можуть виконувати й інші функції. Наприклад, функцію відтворення відображеного й збереженого в назві місцезнаходження внутрішньоміського об'єкта відносно іншого значущого об'єкта. Так, один із найвідоміших узвозів Харкова, Бурсацький, отримав свою назву від бурси (духовної семінарії), спорудженої на його території у XVIII столітті.

Також вони виконують функцію повідомлення про події чи людей, яким первісно належала земля, де був споруджений певний об'єкт, або їхнє життя було пов'язане з цим населеним пунктом. Так, наприклад, вулиця 23-го Серпня названа на честь знаменної події – визволення міста від фашистських окупантів у 1943 р.

У Харкові багато вулиць названі на честь відомих науковців, письменників, поетів, художників, політичних і громадських діячів, гетьманів, героїв: Чарльза Дарвіна, Василя Стуса, Павла Скоропадського, Михайла Лермонтова (Лермонтовська), Героїв Чорнобиля, Захисників України тощо. Вулиці Коцарська, Римарська, Гончарівська є типовими представниками вулиць із «галузевими» назвами і т. д.

Виникнення та формування урбанонімів тісно пов'язане із загальними соціокультурними тенденціями розвитку суспільства, державною ідеологією, а також залежить від проявів національної ментальності мешканців певного регіону. Ці аспекти потребують детального розгляду і врахуванням під час системної характеристики урбанонімів певного міста.

Щоб систематизувати, нормалізувати та зберігати ці дані, у містах створюють спеціальні реєстри. Такий перелік містить основні відомості про наявні впорядковані внутрішньоміські об'єкти. Реєстр постійно оновлюється і доступний для широкого кола користувачів.